

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (Partij voor de Dieren)

(d.d. 27 september 2011)

Nummer

2553

Onderwerp

Bescherming weidevogels en verbetering weidevogelstand

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Populaties van boerenland- en weidevogels in Europa zijn gedaald naar een dieptepunt. Dit blijkt uit de laatste gegevens van het Pan-European Monitoring Scheme¹ en de Natuurbalans van het Planbureau voor de Leefomgeving². Hierin zijn tussen 1980 en 2009 populaties van 145 algemene vogelsoorten in 25 landen onderzocht. De resultaten laten zien dat boerenland- en weidevogels het hardst achteruit gaan en dat ze de laagste aantallen ooit hebben bereikt. In de top 10 van de snelste dalers staan onder andere verschillende kenmerkende soorten van het Nederlandse boerenland, zoals patrijs (66% afname), grutto (55% afname), graspieper (51% afname) en kneu (49% afname).

Intensivering van de landbouw is één van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van weidevogels. De resultaten laten duidelijk zien dat een herziening en verduurzaming van het landbouwbeleid noodzakelijk is om boerenlandvogels op de korte en de lange termijn beter te beschermen.

Zuid-Holland

Ook in de provincie Zuid-Holland neemt de stand van de weidevogels jaarlijks met 3% verder af. Het is zorgelijk dat - ondanks de inspanningen die geleverd wordt met agrarisch natuurbeheer - de weidevogels toch aan het verdwijnen zijn. Het agrarisch natuurbeheer blijkt niet genoeg effect te hebben om de achteruitgang van de weidevogels tot stilstand te brengen en om te buigen naar een toename.

Alleen weidevogelbeheer blijkt niet voldoende te zijn. De weidevogelgebieden in de provincie zullen ook voldoende geschikt leefgebied moeten bieden voor de weidevogels. Maar dat stelt ook hogere eisen aan bijvoorbeeld het waterbeheer en het maaibeleid. Daarnaast dienen weidevogelgebieden open blijven en niet ten prooi te vallen aan stedelijke ontwikkelingen, infrastructuur of glastuinbouw.

¹ <http://www.ebcc.info/index.php?ID=457>

² <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/500402017.pdf>

Toelichting op vraag 16

Er zijn in de provincie voorbeelden te geven van weidevogelgebieden waar de weidevogelstand juist bijzonder goed is, maar waar een ruimtelijke ontwikkeling een grote bedreiging vormt. Een aantal voorbeelden:

- *Vosse- en Weerlanerpolder bij Hillegom. Dit betreft een relatief klein gebied, maar met bijzonder hoge dichtheden aan weidevogels. Dit gebied dreigt te worden ontwikkeld als recreatiegebied en wordt bedreigd door uitbreiding van infrastructuur (verbinding N205-N206). Het is nu echter geen weidevogelgebied (volgens Provinciale Structuurvisie), maar wel één van de laatste graslanden in de Bollenstreek.*
- *Polder Gnephoek bij Alphen aan de Rijn. Deze polder betreft een weidevogelgebied volgens de Structuurvisie, maar wordt bedreigd door plannen voor uitbreiding van infrastructuur (rondweg Alphen met aansluiting bij geplande Maximabrug en woningbouw. Die plannen zijn onder andere onderdeel van de Transformatievisie Oude Rijnzone.)*
- *Aalkeetbuitenpolder bij Vlaardingen en Polder Noord Kethel in Midden-Delfland. Deze polder is een gebied van Natuurmonumenten (waar juist extra maatregelen zijn genomen afgelopen jaren voor de weidevogels en met groot succes)³, dat sterk bedreigd wordt door de plannen voor de Blankenburgtunnel!*

1. *Kent u het persbericht 'Boerenlandvogels bereiken dieptepunt in Europa'?⁴*

Antwoord

Ja.

2. *Onderschrijft u de bevinding van het onderzoek dat de intensieve landbouw één van de belangrijkste oorzaken is van de achteruitgang van het aantal weidevogels en dat de voortdurende achteruitgang van weidevogels de noodzaak toont dat het huidige agrarisch natuurbeheer aanpassing vereist? Zo ja, welke maatregelen gaat u vanuit uw verantwoordelijkheid nemen en op welke termijn? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

De intensivering van de landbouw is inderdaad een van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van de weidevogelstand in agrarisch gebied. Het onderzoek beschrijft de teruggang tot 2009. In die periode werd het agrarisch natuurbeheer gefinancierd via de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer, als onderdeel van Programma Beheer. Omdat duidelijk was dat het weidevogelbeheer onder deze regeling onvoldoende effectief was, is een nieuwe regeling ontwikkeld, de Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer, die per 1 januari 2010 in werking is getreden. Daarmee hebben wij al maatregelen genomen om de effectiviteit van het weidevogelbeheer te verbeteren. Zie verder vraag 3.

³ <http://www.natuurmonumenten.nl/content/weidevogelstand-delfland-stijgt-spectaculair>

⁴ http://www.vogelbescherming.nl/actueel/natuurberichten/q/ne_id/444

3. *In 2010 is de subsidieregeling voor weidevogels aangepast (van Subsidie Agrarisch Natuurbeheer naar (SAN) naar Subsidie Natuur en Landschapsbeheer (SNL). Dat betekent dat er strengere eisen worden gesteld voor deelname aan de regeling, zodat de weidevogels meer overlevingskansen hebben. Hoeveel boeren doen er mee, dan wel zijn afgehaakt als gevolg van de nieuwe regeling en hoe worden de resultaten van de nieuwe regeling door de provincie gemonitord?*

Antwoord

In de SNL is landelijk bepaald dat weidevogelbeheer alleen nog maar kan worden aangevraagd op basis van een collectief beheerplan, opgesteld door een gebiedscoördinator. In 2011 was in Zuid-Holland voor 967 relaties 17.225 ha aan collectief agrarisch weidevogelbeheer in deze plannen opgenomen. De ligging hiervan is weergegeven op bijgevoegde kaart (bijlage 1) De collectieve beheerplannen moeten voldoen aan de eisen die hieraan in het natuurbeheerplan worden gesteld. Een van deze eisen is dat weidevogelbeheer alleen kan plaatsvinden op plaatsen waar daadwerkelijk minimaal 50 broedparen per 100 ha aanwezig zijn. Onder Programma Beheer vond weidevogelbeheer soms plaats op plaatsen waar geen weidevogels waren. Door dit selectie criterium is het aantal ha waarop weidevogelbeheer plaatsvindt met circa 3.000 ha gedaald ten opzichte van 2009, maar heeft wel een forse kwaliteitsslag plaatsgevonden. In de SNL moeten namelijk mozaïeken tot stand komen die naast percelen waar de nesten worden beschermd, ook voldoende percelen bevatten waarin de kuikens kunnen opgroeien (zogenoemde kuikenland). Minimaal 14% van de oppervlakte moet bestaan uit dit kuikenland met uitgesteld maaibeheer. Momenteel wordt een monitoringssysteem voor deze nieuwe regeling ontwikkeld. Hiervoor zijn in 2011 pilots uitgevoerd in Friesland. In Zuid-Holland heeft nog geen monitoring plaatsgevonden, de nieuwe regeling is daarvoor nog te kort operationeel.

4. *Bent u bereid om bij subsidieverlening aan boeren ten behoeve van weidevogelbescherming, voorwaarden te stellen met betrekking tot een waterpeil dat de weidevogelstand positief beïnvloedt?⁵ Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Nee, de SNL maakt het niet mogelijk om eisen te stellen aan het peilbeheer. De SNL bevat wel een subsidiemaatregel plas-dras, waarmee gesubsidieerd wordt dat percelen geïnundeerd kunnen worden.

5. *Bent u bereid om bij subsidieverlening aan boeren ten behoeve van weidevogelbescherming, de voorwaarde te stellen dat er na 1 juli gemaaid mag worden, om de kuikens ongehinderd te kans te geven om te groeien en te kunnen wegvliegen als er gemaaid wordt? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

De SNL bevat meerdere uitgestelde maaidata pakketten, waarbij niet voor 1, 8, 15, 22 of 29 juni gemaaid mag worden. Deze pakketten zijn in 2011 op 2.781 ha afgesloten. De pakketten met een maaidatum vanaf 1 juli zijn in Zuid-Holland niet opengesteld, omdat deze voor de westelijke provincies niet effectief zijn. De kuikens zijn dan al vliegvlug. In de noordelijke provincies is dit later.

⁵ <http://www.clm.nl/publicaties/data/infoblad-weidevogels-peilbeheer.pdf>

6. *Hoeveel subsidie is er jaarlijks sinds 2007 (in het kader van het ILG) naar agrariërs ten behoeve van agrarisch natuurbeheer in Zuid-Holland gegaan?*

Antwoord

Jaarlijks wordt vanaf 2007 circa 3 miljoen euro besteed aan agrarisch weidevogelbeheer en circa 2 miljoen euro aan agrarisch botanisch beheer, samen 5 miljoen euro per jaar.

7. *Hoeveel subsidiegeld is er sinds 2007 aan agrariërs ter beschikking gesteld ter verbetering van de weidevogelstand in Zuid-Holland?*

Antwoord

Zie vraag 6. Naast Programma Beheer en haar opvolger SNL zijn er geen andere subsidieregelingen ter verbetering van de weidevogelstand.

8. *Tot welke verbeteringen heeft dit beleid geleid met betrekking tot de weidevogelstand in Zuid-Holland?*

Antwoord

Uit pilots die zijn uitgevoerd voor de ontwikkeling van het nieuwe systeem in de SNL is gebleken dat dit kan leiden tot een verbetering van de weidevogelstand, omdat er meer kuikens groot komen. Aangezien het nieuwe systeem pas twee broedseizoenen in werking is en er nog geen monitoring heeft plaatsgevonden, zijn hiervan op provinciaal schaalniveau nog geen telgegevens bekend.

9. *Indien er bij agrarisch natuurbeheer sprake is van een teruggang van weidevogels in plaats van een verbetering, bent u dan met ons van mening dat deze subsidies niet meer verleend moeten worden, maar dat het geld op een andere manier besteed moet worden, via maatregelen, die wel leiden tot verbetering van de weidevogelstand in de betreffende gebieden? Zo nee, aan welke maatregelen denkt u dan om de doelstellingen alsnog te bereiken?*

Antwoord

Wij hebben vanaf 2010 een nieuw systeem ingevoerd met een forse kwaliteitsslag in het weidevogelbeheer om de teruggang van de weidevogelstand te stoppen. Een besteding van het geld via andere maatregelen is wat ons betreft op dit moment dan ook niet aan de orde. Wij willen inzetten op een verdere verbetering van het weidevogelbeheer via kwaliteitsverbetering en optimalisatie van het mozaiekbeheer in de collectieve beheerplannen. Echter in het onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur d.d. 20 september 2011 tussen Rijk en provincies is bepaald dat vanaf 2014 het rijk in beginsel het agrarisch natuurbeheer, waaronder het weidevogelbeheer, gaat uitvoeren als onderdeel van de EU-hectaretoeslagen via pijler 1. Daarmee wordt de invulling van het weidevogelbeheer vanaf 2014 uit handen van de provincies weggenomen en is nog onduidelijk hoe zich dit verhoudt tot het behoud van de kwaliteitsverbetering die via de SNL is vormgegeven.

10. *Hoeveel subsidiegeld is er sinds 2007 ter beschikking gesteld aan boeren ter verbetering van de biodiversiteit?*

Antwoord

Er is geen specifieke subsidiemaatregel gericht op verbetering van de biodiversiteit. Er zijn wel regelingen zoals de regeling voor akkerrandenbeheer, die tevens een positieve invloed hebben op de biodiversiteit. Voor deze regeling, die wordt uitgevoerd door waterschappen, is circa 2,4 miljoen euro beschikbaar, waarvan 1/3 deel afkomstig van de provincie.

11. *Indien er bij agrarisch natuurbeheer sprake is van een teruggang van de biodiversiteit in die gebieden waarvoor de gelden juist bedoeld waren om de biodiversiteit te verbeteren, van een verslechtering, bent u dan met onze fractie van mening dat deze subsidies niet meer verleend moeten worden, maar dat deze gelden op een andere manier besteed moet worden, via maatregelen, die wel leiden tot verbetering van de biodiversiteit in de betreffende gebieden? Zo nee, aan welke maatregelen denkt u dan om de doelstellingen alsnog te bereiken?*

Antwoord

Zie antwoord op vraag 10.

12. *Op welke manier en hoe vaak hebben er controles plaatsgevonden naar de besteding en de effecten van de financiële middelen van agrarisch natuurbeheer (verbetering weidevogelstand en biodiversiteit)?*

Antwoord

De agrariërs die deelnemen aan de SNL worden gecontroleerd door de AID, op basis van een landelijk vastgesteld controleprotocol, dat voldoet aan de eisen die daaraan door de EU worden gesteld. Deze controles vinden jaarlijks plaats. Zoals reeds bij de beantwoording van de vragen 3 en 8 is gemeld heeft er nog geen monitoring plaatsgevonden.

13. *Op welke wijze is het resultaat gemeten?*

Antwoord

Zie antwoord voorgaande vraag 12.

14. *Welke maatregelen gaat u treffen om de weidevogelstand en de biodiversiteit in Zuid-Holland daadwerkelijk te verbeteren en kunt u inzicht geven wat de bezuinigingen op de natuur gaan betekenen voor de weidevogels in Zuid-Holland? Blijft er voldoende geld beschikbaar om de huidige beschermde weidevogelgebieden in Zuid-Holland te blijven beschermen? En zo nee, wat gaat u dan ondernemen om te voorkomen dat de weidevogels op korte dan wel langere termijn uitsterven in Zuid-Holland?*

Antwoord

Zoals bij de beantwoording op vraag 9 is aangegeven gaan wij geen andere maatregelen nemen dan blijvend in te zetten op een verdere verbetering van het weidevogelbeheer via kwaliteitsverbetering en optimalisatie van het mozaiekbeheer in de collectieve beheerplannen. Voor de jaren 2012 en 2013 stellen wij hiervoor voldoende geld beschikbaar.

Zoals bij de beantwoording van vraag 9 ook is aangegeven wordt naar verwachting de invulling van het weidevogelbeheer vanaf 2014 uit handen van de provincies weggenomen. Wanneer vanaf 2014 het weidevogelbeheer niet met dezelfde kwaliteit zal worden voortgezet, kan dit gevolgen hebben voor het voortbestaan van de weidevogelstand. Wij zullen hierover samen met de andere weidevogelprovincies het gesprek aangaan met het Rijk.

15. *Ook in de polder Oude Oostdijk op Goeree-Overflakkee dreigt het dramatisch mis te gaan met de weidevogelstand⁶. Polder Oude Oostdijk is van oudsher een bijzonder weidevogelgebied en is het enige beschermde agrarische weidevogelgebied op Goeree-Overflakkee. Welke maatregelen gaat u nemen om de terugloop van weidevogels in deze polder tegen te gaan?*

Antwoord

Tot aan dit jaar is polder Oude Oostdijk nog niet opgenomen in het mozaiekbeheer in de collectieve beheerplannen van de SNL. Momenteel zijn gesprekken gaande met de agrariers in deze polder om een mozaiek te vormen en vanaf 2012 deel te nemen aan de SNL, zodat de weidevogels in deze polder op effectieve wijze beschermd gaan worden.

16. *Welk beleid wil de provincie ten aanzien van deze gebieden hanteren teneinde het herstel van weidevogelpopulaties niet nog verder uit het zicht te verliezen?*

Antwoord

Voor de Gnephoek is geen reservering voor een wegverbinding in de Provinciale Structuurvisie opgenomen. De Vosse- en Weerlanerpolder bij Hillegom kent wel een wens voor uitbreiding van infrastructuur (N206-N205), die in de PSV opgenomen. Dit proces verkeert in een verkennende fase waarbij gezocht wordt naar voldoende financiële middelen voor verdere uitwerking richting realisatie. In die realisatiefase zal uitgebreid (planstudie incl. MER procedure) gekeken worden naar de best mogelijke inpassing in relatie tot woningbouw/bedrijvigheid, cultuurhistorie, natuur, EHS, lucht/geluid enzovoorts waar de verschillende waarden in het gebied zoveel mogelijk ontzien worden. Dit zou dan ook gelden voor de concentraties vogels in het gebied. Hoe die inpassing eruit gaat zien, is nog onduidelijk.

17. *Welke zienswijze heeft u ten aanzien van de aanleg van de Blankenburgtunnel in relatie tot de vele weidevogels die daar leven en de dupe worden van de aanleg van deze tunnel?*

Antwoord

De nieuwe westelijke oeververbinding is in de verkenningsfase. Eind 2011 wil de minister een voorkeur uitspreken over het tracé. De rol van de provincie is adviserend. Momenteel worden de effecten in een plan MER onderzocht, waaronder de effecten op het weidevogelgebied. Er heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden. Het Rijk zal haar voorkeur onderbouwen in een Ontwerp-Structuurvisie, die zal worden gepubliceerd in het voorjaar van 2012, waarna het mogelijk is zienswijzen in te dienen. Indien daarvoor redenen aanwezig zijn, zullen wij in onze advisering richting de minister de positie van de weidevogels meenemen en ons bezinnen of wij tevens zienswijzen zullen indienen.

⁶ <http://www.natuurmonumenten.nl/content/weidevogelalarm-op-goeree>

18. *De Milieufederatie Zuid-Holland heeft de provincie Zuid-Holland in een brief opgeroepen om, naast het agrarisch natuurbeheer zoals uitgewerkt in het nieuwe Natuurbeheerplan, een kwaliteitsverbetering mogelijk te maken in de bescherming van weidevogels. Er zijn daarvoor extra maatregelen nodig om de leefgebieden van de weidevogels te verbeteren. Wat heeft u met de inhoud van deze brief gedaan of gaat u doen?*

Antwoord

Deze brief betrof een zienswijze die is ingediend in het kader van de ter visie legging van het ontwerp Natuurbeheerplan 2012 en dient krachtens de Algemene wet bestuursrecht ook in dat kader te worden behandeld. Wij hebben deze beantwoord. Daarbij hebben wij aangegeven dat wij de bezorgdheid over de weidevogelstand delen. Het natuurbeheerplan vormt het kader voor de subsidieverlening voor het weidevogelbeheer. Echter de overige door de Milieufederatie Zuid-Holland aangevoerde aspecten vallen buiten de reikwijdte van het natuurbeheerplan en leiden derhalve niet tot wijziging daarvan dan wel tot enige andere wijziging.

19. *Welke beschermende maatregelen bent u van plan te gaan nemen ter bescherming van de weidevogelstand in relatie tot ruimtelijke ordening, zoals bijvoorbeeld het niet toestaan van verdere bebouwing in groene gebieden en specifieke weidevogelgebieden en de aanleg van nieuwe infrastructuur?*

Antwoord

In de Provinciale Structuurvisie zijn de belangrijke weidevogelgebieden in Zuid-Holland aangegeven op de functiekaart. Het beschermen van belangrijke weidevogelgebieden is een van de ambities die behoren tot het provinciaal belang 'Ontwikkelen en behouden van vitale en waardevolle landschappen'.

Den Haag, 25 oktober 2011.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

wnd. secretaris,

voorzitter,

M.M. van der Kraan

J. Franssen